

POSTANOWIENIE

Dnia 5 października 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Agnieszka Piotrowska

w sprawie z wniosku H.J.2
przy uczestnictwie A.J. i W.J.
o stwierdzenie nabycia spadku,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 5 października 2021 r.,
na skutek skargi kasacyjnej uczestnika W. J.
od postanowienia Sądu Okręgowego w W.
z dnia 21 grudnia 2020 r., sygn. akt IV Ca (...),

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2) zasądza od uczestnika postępowania W.J. na rzecz wnioskodawczyni H.J. koszty postępowania kasacyjnego w kwocie 240 (dwieście czterdzieści złotych).**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 27 sierpnia 2018 r. Sąd Rejonowy w W. stwierdził, że spadek po H.J. urodzonym w dniu [...] 1931 r. w D., ostatnio stale zamieszkałym w W., zmarłym w dniu [...] 2016 r. w W., na podstawie jego własnoręcznego testamentu z dnia 6 marca 2015 r. nabył w całości W.J. - syn spadkodawcy i H.J.1 z domu F.. Na skutek apelacji wnioskodawczyni H.J.2, postanowieniem z dnia 21 grudnia 2020 r. Sąd Okręgowy w W. zmienił zaskarżone orzeczenie w ten sposób,

że stwierdził, że spadek po H.J., ostatnio stale zamieszkałym w W., zmarłym w dniu [...] 2016 r. w W., na podstawie testamentów własnoręcznych z dnia 10 października 2014 r. i z dnia 6 marca 2015 r. otwartych i ogłoszonych w Sądzie Rejonowym w W. podczas rozprawy w dniu 27 sierpnia 2018 r. w sprawie I Ns (...) nabyli w udziałach po 1/2 (jednej drugiej) syn W.J. syn H. i H.1 oraz żona H.J.2 z domu T., córka J. i J.1. Uczestnik W.J. wniósł skargę kasacyjną, opierając wniosek o jej przyjęcie do rozpoznania na przyczynie kasacyjnej objętej art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia przysługującym od prawomocnych orzeczeń sądu drugiej instancji, służącym ochronie interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni i stosowania prawa, wkład Sądu Najwyższego w rozwój orzecznictwa i nauki prawa oraz eliminowanie z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu nieważnym lub orzeczeń oczywiście niezgodnych z prawem. Stosownie do 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania w razie wykazania przez stronę, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Z punktu widzenia funkcji oraz założeń skargi kasacyjnej jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia, rolą „przedsądu” jest wstępna selekcja skarg pod kątem spełniania wymienionych wyżej kryteriów (przyczyn kasacyjnych) kwalifikujących skargę do jej przedstawienia Sądowi Najwyższemu w celu merytorycznego rozpoznania.

We wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania uczestnik wskazał, że skarga jest oczywiście uzasadniona ze względu to, że zaskarżone orzeczenie w sposób oczywisty narusza przepisy prawa materialnego i procesowego przytoczonych w ramach podstaw kasacyjnych. W jego ocenie, Sąd Okręgowy rażąco naruszył art. 948 § 1 i 2 k.c. dokonując błędnej wykładni testamentów i ustalenia rzeczywistej woli testatora i przyjmując, że nie uległy odwołaniu postanowienia testamentu z dnia 10 października 2014 r., a ich treść dała się pogodzić z testamentem

holograficznym z dnia 6 marca 2015 r. Według skarżącego, dokonana przez ten Sąd wykładnia tego testamentu zmierzała do nadania mu treści sprzecznej z jego literalnym brzmieniem, co jest rażąco sprzeczne z powołanym przepisem. Według skarżącego, rażące naruszenie art. 946 i 947 k.c. polegało na zaniechaniu przyjęcia, że testamentem sporządzonym później spadkodawca odwołał testament sporządzony wcześniej, pomimo że treść obu testamentów złożonych w niniejszej sprawie jest wzajemnie sprzeczna i niemożliwa do pogodzenia w jakimkolwiek zakresie. Powyższe naruszenia przepisów prawa materialnego prowadziły do błędnego zastosowania art. 386 § 1 k.p.c. przez uwzględnienie apelacji, w sytuacji, gdy na podstawie art. 385 k.p.c. Sąd powinien był oddalić apelację.

Oparcie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania na jej oczywistej zasadności nakładało na skarżącego powinność wykazania kwalifikowanej postaci naruszenia konkretnych przepisów prawa materialnego lub procesowego, naruszenia dostrzegalnego *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby zagłębiania się w szczegóły sprawy lub dokonywania jej poszerzonej analizy. Podkreślić też należy, że zgodnie z powszechnie aprobowanym w orzecznictwie i nauce prawa poglądem, o przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania nie decyduje *per se* nawet oczywiste naruszenie konkretnego przepisu, lecz jego skutek polegający na wydaniu oczywiście nieprawidłowego orzeczenia, które nie może się ostać (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 r., Nr 13, poz. 230).

Skarżący nie uczynił zadość tym wymaganiom. Skonfrontowanie argumentacji przedstawionej we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania z uzasadnieniem zaskarżonego postanowienia nie potwierdza tezy uczestnika o ewidentnej wadliwości zaskarżonego orzeczenia wynikającej z naruszenia wskazanych przepisów prawa materialnego i procesowego. Nie ma podstaw do przyjęcia, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona ze względu na rażące naruszenie przez Sąd Okręgowy przepisów art. 946 i 947 k.c. oraz art. 948 k.c. Z motywów zaskarżonego postanowienia wynika, że Sąd ten dokonując wykładni testamentu holograficznego z dnia 6 marca 2015 r. uznał, że ustanawiając w nim spadkobiercą syna -uczestnika W.J., spadkodawca H.J. nie zmierzał do odwołania

testamentu z dnia 10 października 2014 r., w którym powołał do spadku żonę-wnioskodawczynię. Sąd szczegółowo uzasadnił tę ocenę, odnosząc się do treści tych testamentów, przedstawionych w nich motywów, którymi kierował się spadkodawca, dokonując rozrządzenia swoim majątkiem oraz do innych okoliczności, ustalonych na podstawie zebranego w sprawie materiału. Argumentacja przedstawiona przez skarżącego nie przekonuje, że Sąd w stopniu rażącym naruszył reguły wykładni testamentu, wynikające z art. 948 k.c. (tzw. wykładnia subiektywno-indywidualna). Zgodnie z tym przepisem testament należy tłumaczyć tak, ażeby zapewnić możliwie najpełniejsze urzeczywistnienie woli spadkodawcy (§ 1), zaś w sytuacji, gdy może być on tłumaczony rozmaicie, należy przyjąć taką wykładnię, która pozwala utrzymać rozrządzenia spadkodawcy w mocy i nadać im rozsądną treść (§ 2). W sytuacji zatem gdy sformułowania testamentu są nieprecyzyjne, konieczna jest jego interpretacja w sposób prowadzący do jak najpełniejszego ustalenia i urzeczywistnienia woli zmarłego (*interpretatio in favorem testamenti*). Na gruncie art. 948 k.c. Sąd Najwyższy niejednokrotnie wyjaśniał, że celowi temu służyć mogą wszelkie - pozostające w związku z treścią testamentu okoliczności - które pozwolą na usunięcie niejasności zawartych w treści testamentu, o ile nie prowadzą one do uzupełnienia lub modyfikacji woli testatora (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 26 lutego 2021 r., III CZP 24/20, OSNC 2021, nr 9, poz. 59, postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 13 lutego 2001 r., II CKN 378/00, nie publ. i z dnia 6 października 2016 r., IV CSK 825/15, nie publ., oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 września 2008 r., I CSK 51/08, „Izba Cywilna” 2009, nr 4, s. 46). Z art. 946 i 947 k.c. nie wynika automatyczny skutek w postaci odwołania testamentu wcześniejszego w związku ze sporządzeniem nowego, późniejszego testamentu. Zgodnie z tym przepisami, odwołanie testamentu w sposób dorozumiany następuje jedynie wtedy, gdy spadkodawca sporządza nowy testament, nie zaznaczając w nim, że odwołuje poprzedni, a postanowienia nowego testamentu nie dadzą się pogodzić z treścią poprzednio sporządzonego testamentu. Jeżeli z treścią nowego testamentu nie dadzą się pogodzić tylko niektóre spośród dyspozycji zawartych w poprzednim, testament wcześniejszy ulega odwołaniu jedynie w tej części (art. 947 k.c.). Dla stwierdzenia, czy i w jakim zakresie testament wcześniejszy utracił moc na skutek odwołania go

przez testament późniejszy, konieczna jest zaś w każdym wypadku dokładna i wszechstronna wykładnia treści obu testamentów (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 9 stycznia 1962 r., 1 CR 460/61, OSNCP 1963, nr 4, poz. 84 - wydane pod rządem Prawa spadkowego z 1946 r.); Sąd Okręgowy dokonał w niniejszej sprawie tego rodzaju zabiegów interpretacyjnych. Z przedstawionych przyczyn nie ma podstaw do przyjęcia, że zaskarżone orzeczenie jest oczywiście wadliwe ze względu na naruszenie wskazanych przepisów prawa.

W tym stanie rzeczy orzeczono, jak w sentencji. O kosztach postępowania kasacyjnego Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 520 § 3 k.p.c. oraz § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 6 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst jedn. Dz. U z 2018 r., poz. 265).

w